№ 199 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ

1911

ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ № 199

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ"
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Սեպտեմբերի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 4 րուբլի։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կոպ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговъ. Дома .. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՀԱՒԱՍՏԻԱՑՈՒՄՆԵՐ

Մեր ընթերցողները այսօրվայ հեռագրական բաժնում կը կարդան «Россія» լրագրի կարծիքը պետական գործերի ներկայ դրութեան մասին Ստոլիպինի մահից յետոյ։

Այդ լրագիրը, լինելով կիսապաշտօնական մի թերթ, արձագանք է այն տրամադրութեան, որ գոյութիւն ունի ղեկավարող շրջաններում։ Եւ այդ տեսակէտով ուշադրութեան արժանի է լրագրի յայտնած կարծիքը։

Կիսապաշտօնական օրգանն ասում է, որ պրեմիէր-մինիստրի մահը չի փոխի բարձր կառավարութեան վերաբերմունքը դէպի այն հիմնական խնդիրները, որոնք բնորոշում էին Ստոլիպինի գործունէութիւնը։

Եւ այստեղ նա շօշափում է երկու խնդիր, որոնցից մէկն է Ստոլիպինի ազգայնական քաղաքականութիւնը, իսկ երկրորդը՝ ժողովրդական ներկայացուցչութիւնը։

Յայտնելով, որ կառավարութիւնը պէտք է շարունակէ ազգայնական իր քաղաքականութիւնը, լրագիրը ընդգծում է, որ Ռուսաստանի վերածնված պետական կազմը կը մնայ անխախտ, իբրեւ ժողովրդական ներկայացուցչութիւն, որը խոր արմատներ է գցել ժողովրդական գիտակցութեան մէջ։ Եւ ուրեմն խօսք չէ կարող լինել աբսօլիւտիզմի զարգացման մասին։

Կիսապաշտօնական օրգանի այդ յայտարարութիւնը ունի կարեւոր նշանակութիւն և նա կարող է մի որոշ աստիճան խաղաղեցնող ազդեցութիւն գործել հասարակութեան այն մասի վրա, որտեղ լսվում էին կասկածներ, թէ արդեօք չե՞ն կարող մի որոշ աստիճան վտանգվել ներկայացուցչական հիմնարկութիւնները ներկայ խառն տրամադրութիւնների օրերում։

Որքան էլ նոր լինեն Պետական Դուման և Պետական Խորհուրդը, այնուամենայնիւ նրանք արդէն մտել են կանոնաւոր գործունէութեան այն շաւղի մէջ, որ դարձնում է նրանց օրէնսդրական մարմիններ, կապված օրգանական կերպով պետական գործերի բարձր ղեկավարութեան գաղափարի հետ։

Եւ պէտք է գոհ լինել, որ խոշոր պատահարները չեն երերում բարձր շրջանների հիմնական տեսակէտը ժողովրդական ներկայացուցչութեան անսասանութեան վերաբերութեամբ։

Ա. Քալանթար

ԿԱՅՍՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 սեպտեմբերի

Սեւաստոպոլ.—Յեր. ժ. 11-ին Կայսրը շոգենաւով Պալատի մինիստրի և շքախմբի ուղեկցութեամբ անցաւ «Շտանդարտը» և դիտեց զօրքը։ Դիտելուց յետոյ Կայսրը վերադարձաւ «Շտանդարտից», բուռն կերպով ողջունվելով ժողովրդից և զօրքերից։ Ապա կայացաւ նախաճաշ։

—

Չէրնիգօվ.—Թագաւոր Կայսրը 3,000 րուբլի նուիրեց քաղաքի ամենաաղքատ ազգաբնակութեան օգտին։

—

11 սեպտեմբերի

Սեւաստոպոլ.—Կայսրը միանգամայն գոհ մնալով Սեւ ծովի նաւատորմի վարժութիւններից, նաւերի գեղեցիկ տեսքից, կարգուկանոնից, նաւաստիների առոյգ կերպարանքից՝ բարեհաճեց Բարձրագոյն շնորհակալութիւն յայտնել ծովակալներին և օֆիցէրներին, զինւորներին յայտնել արքայական «սպբեա» ու տալ դրամական պարգեւներ։

—

Ժիտոմիր.—Թագաւոր Կայսրը 1000 րուբլի նուիրեց Օվրուչի ամենաաղքատ ազգաբնակութեանը։

—

12 սեպտեմբերի

Սեւաստոպոլ.—Կայսրը դիտեց տեղական զօրքերին և կրթական հաստատութիւնների փոքրահասակ զինւորացուներին։ Զօրքերը քայլերթով անցան Նորին Մեծութեան առաջից և արժանացան արքայական շնորհակալիքի։ Կառավարիչ անձերին շնորհակալութիւն յայտնելով, Կայսրը ժամը 11-ի մօտերը պալատի մինիստրի և շքախմբի ուղեկցութեամբ բարեհաճեց վերադառնալ «Շտանդարտ» զբօսանաւը, ամենուրեք ողջունվելով զօրքերից և ժողովրդից։

«РОССІЯ» ԼՐԱԳՐԻ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 սեպտեմբերի

Պետերբուրգ.—«Россія»-ն գրում է. «Մամուլի և հասարակութեան մէջ լուրեր են պտտվում, թէ իբր Ստոլիպինի մահով պէտք է փոխվի նրա քաղաքականութիւնը։ Դա ճիշդ չէ. Ստոլիպինի քաղաքականութեան գաղափարը օրգանապէս կապված է ռուսական պետութեան կեանքի և նրանից բղխող պահանջների հետ և չէ կարող մեռնել նրա հիմնադրի մահից յետոյ։ Ռուսական պետական միութիւնը խորտակելու այլազգիների ապարդիւն ջանքերից յետոյ, պետական կենտրոնացման գաղափարը չէ կարող ոչնչացվել։ Ռուսաստանը ռուսական պետութիւն է, առաջ եկած ռուս ժողովրդի ժողովրդական ստեղծագործութիւնից։ Այդ պատճառով միապետական գաղափարների, ռուսական Միապետի և ռուս ժողովրդի իրաւունքների պաշտպանութիւնը միշտ էլ ռուսական կառավարութեան նպատակն է եղել։ Սակայն միանգամայն անհիմն կը լինէր կարծել, թէ մինիստրների խորհրդի նախագահին սպանող գնդակները կարող են որեւէ բանում փոխել գոյութիւն ունեցող պետական կազմը, որ վերածնված է Միապետի կամքով։ Ժողովրդական ներկայացուցչութիւնը խոր արմատներ է ձգել ժողովրդական գիտակցութեան մէջ և, դառնալով աւելի ու աւելի ազգային, նոր հող է ստեղծում կրամօլայի դէմ կռւելու համար։ Նրանք, որոնք խօսում են ինչ-որ աբսօլիւտիզմի զարգացման մասին, ինչպէս արգասիքի դաւաճան սպանութեան, անկասկած կամենում են խռովութիւն սերմանել հասարակական գիտակցութեան մէջ։ Այդպիսով հանգուցեալ պետական գործչի ազգային քաղաքականութիւնը, որ օրգանապէս շաղկապված է պետութեան ազգաբնակութեան ստեղծագործիչ, միապետական իդէաներով տրամադրված մեծամասնութեան ձգտումների հետ, չէ կարող փոխվել, այլ պէտք է շարունակէ ամրանալ ու կայունանալ»։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 սեպտեմբերի

Կ. Պօլիս.—Եկաւ Ցետինիէում պաշտօնավարող դեսպան Սադր-Էդդին-բէյը։ Սպասվում են բալկանեան մայրաքաղաքների բոլոր դեսպանները, որոնք արձակուրդի պատրւակով կանչվել են առանձին խորհրդակցութեան։ Լրագիրները լի են տեղեկութիւններով Տրիպօլիսի մասին։ Բ. Դուռը գլուխը ուղղակի կորցրել է։ Սակայն «Թանինը» կարծում է, որ Աւստրիան չի թոյլ տայ Իտալիային զօրքեր ուղարկել Տրիպօլիս։ Բօրսայում հաւատացնում են, որ իտալական առեւտրական ընկերութեան նաւերը արդէն տեղեկութիւններ ունեն, որ պատրաստ են լինելու զօրքեր փոխադրելու համար։

Տրիպօլիս ուղարկվեց մի գունդ զինւակոչիկներով։ Հրամանատար նշանակված է Ահմէդ-Ֆէվզին։

—

Բերլին.—«Լօկալ-Անց.»-ին հեռագրում են Հռոմից.

«Հասարակական կարծիքը դրդում է կառավարութեան և ժողովրդին՝ ազդեցութիւն ձեռք բերել։ Պաշտօնական մամուլը, չեշտակի մատնանշելով թէ կառավարութիւնը Տրիպօլիսի հարցում ոտք է դրել որոշակի ճանապարհի վրա, յարձակվում է Թիւրքիայի վրա վերջին միջադէպի առիթով։ Երկու զօրաբանակներ ռազմի պատրաստութիւնների մէջ են։ Նաւատորմի վարժութիւնները արագ առաջ են գնում։ Եթէ Թիւրքիան հաշտութիւն կամենայ, այն ժամանակ Իտալիան պատրաստ է նրան որոշ գումար վճարել իբրեւ վարձատրութիւն Տրիպօլիսի համար։ Սակայն այդ առիթով դեռ բանակցութիւններ չեն վարվում»։

—

11 սեպտեմբերի

Կ. Պօլիս.—Մասամբ հաստատվում է այն լուրը, որ իտալական առեւտրական նաւերի վերաբերութեամբ ստացվել են առանձին կարգադրութիւններ. իտալական նաւագնաց ընկերութեան տեղական գործակալը երկու շոգենաւ կանգնեցրեց Սեւ ծովում, Իտալիա վերադարձրեց տեղս եկած մի նաւի։ Լուրերին նայած, իտալական «Դալիլօ» նաւը, անցնելով Դարդանէլը, բռնել է Տրիպօլիս զէնքեր տանող թիւրքական մի շոգենաւի։ Այստեղ իշխանութիւնները գլուխները կորցրել են։

Ցամառ լուր է պտտվում, որ այս շաբաթվայ մէջ իտալացի զօրագնդեր են իջեցվելու Տրիպօլիսում։

—

12 սեպտեմբերի

Լօնդօն.—Րէյտէրին հաղորդում են Պօրտսայիդից, որ իտալական ճանապարհորդական «Րէգինա Մարգէրիտա» շոգենաւը գրաւվել է թիւրքերից Մէրսինում. այդ պատճառով իտալական «Բօսֆօրօ» նաւը վախենալով բռնվելուց յետաձգել է իր մեկնելը դէպի Սիրիայի նաւահանգիստը։

—

Պարիզ.—«Matin»-ի տեղեկութիւնների համաձայն, Թիւրքիան պաշտօնապէս յայտնել է, թէ նա, երբ արդէն Իտալիան կը գրաւէ Տրիպօլիսը, մտադիր է իր երկրից արտաքսել բոլոր իտալահպատակներին և բօյկօտի ենթարկել բոլոր իտալական ապրանքները։ Իտալիան իբր թէ պատասխանել է պատերազմի սպառնալիքով։ Ֆրանս-իտալական մերձեցման ազդեցութեան ներքոյ, նաև երիտասարդ-թիւրքերի քաղաքականութեան դժգոհութեան ազդեցութեան ներքոյ, ֆրանսիական մամուլի մի մասը համակրանք է յայտնում Իտալիայի գործողութիւններին. միւս լրագիրները յոյս են տածում, թէ Ֆրանսիան ներկայ դէպքում լիակատար չէզոքութիւն կը պահէ։

—

Կեօլն.—«Կեօլնիշէ Ցայտունգը» պաշտօնական աղբիւրներից հաղորդում է, որ Բերլինում յոյս ունեն Իտալիայի խելամտութեան վրա Տրիպօլիսի հարցի վերաբերութեամբ. Տրիպօլիսի հարցի գրաւումը կարող է առաջ բերել ամեն տեսակ անսպասելի հետեւանքներ, բոլոր մեծ պետութիւնները, հաշւած նաև Իտալիան, շահագրգռված են, որպէսզի Եւրօպայի հանգստութիւնը չը խախտվի, միւս կողմից Թիւրքիան երեւան կը հանէ խելացի քաղաքականութիւն, եթէ ընդառաջ գնայ իտալացիներին և նրանց ցանկացածի համաձայն մասնակցէ Տրիպօլիսի կուլտուրական զարգացմանը։

—

Կ. Պօլիս.—«Տախիդրօմօս» լրագիրը հաղորդում է, որ սուլթանը հեռագրով խնդրեց Վիլհէլմին միջնորդ լինել Տրիպօլիսի հարցում։ Ուրիշ տեղեկութիւնների համաձայն, արդէն ստացվել է աւելի աննպաստ պատասխան։ Առայժմ մնում են այն երկու թիւրքական նաւերը, որոնք ռազմամթերքներով գնալու են Տրիպօլիս։

—

Պիօմբինօ.—Հետեւակ գնդին Ֆլօրէնցիա ուղարկելու ժամանակ, մօտ 300 զինւոր, որոնց մէջ էին մի քանի անիշխանականներ, բողոքեցին՝ կարծելով թէ զօրքերը ուղարկվում են Տրիպօլիս. ժանդարմների վրա նետեցին քարեր. ժանդարմները կրակեցին. վիրաւորվեցին 13 ժանդարմ, 1 օֆիցէր և 5 ցուցարար, որոնցից մէկը մեռաւ։

—

Վիեննա.—«Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրէսսէն» հաղորդում է, որ Թիւրքիան դիմել է Բերլինի և Վիեննայի կաբինէտների միջնորդութեանը Տրիպօլիսի հարցի առիթով։ Լրագիրը առաջնորդող յօդուածում խորհուրդ է տալիս Թիւրքիային ընդունել Իտալիայի չափաւոր պահանջները տնտեսական հաւասարութեան վերաբերմամբ։ Թիւրքիան պէտք է յիշէ, որ նրա գործողութիւնները Տրիպօլիսում հեշտութեամբ կարող են առաջ բերել խառնակութիւն Բալկանեան թերակղզում. Աւստրո-Ունգարիայի պարտականութիւնն է աչալրջութեամբ հետեւել, որ չը պայթէ բալկանեան հրաբուխը. միւս կողմից Իտալիան պէտք է լաւ կշռէ միջադէպի վտանգաւոր արգասիքները եւրօպական խաղաղութեան համար։

—

Հռոմ.—Լրագրական տեղեկութիւններից երեւում է, որ կառավարութիւնը խիստ ցէնզուրա է նշանակել պատերազմական գործողութիւնների վերաբերմամբ։ «Րէգինա Մարգէրիտա» շոգենաւը, հակառակ լուրերի, սեպտ. 11-ին դուրս է եկել Մասաուայից դիմելով ուղղակի Ալեքսանդրիա։

—

Բերլին.—«Կեօլնիշէ Ցայտունգը» յայտնում է, որ Գերմանիան չէ առաջարկել իր միջնորդութիւնը Տրիպօլիսի հարցում և ոչ ոք էլ նրան այդ տեսակ խնդրով չէ դիմել։

ՄԱՐՕԿԿՕՅԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 սեպտեմբերի

Ռամբուլիէ.—Մինիստրների խորհրդի նիստում Ֆալիէրի նախագահութեամբ ընդունվեց գերմանական նօտայի դիմաց արտաքին գործերի մինիստրի մշակած պատասխանը։ «Տանի» տեղեկութիւնների համաձայն, պատասխանը ոչ մի նոր հարց կամ սկզբունքային տարաձայնութիւն չէ յարուցանում, այլ վերաբերում է գլխաւորապէս հարցերի ձեւակերպութեանը։

—

Պարիզ.—Տեղի ունեցան առանց միջադէպերի առաջին միտինգները պատերազմի դէմ։ Այսօր Սէնի նահանգում լինելու են 31 միտինգ։

—

Բերլին.—Կիդերլէն Վեխտէրը այսօր ճաշ տուեց ի պատիւ Կամբօնի և կնոջ։ Ներկայ էին արտաքին գործերի մինիստրութեան պաշտօնեաներից շատերը։

—

Մէլիլիա.—Լոյս սեպտ. 7-ի գիշերը Կերտ գետի աջ ափին սպանական առաջաւոր գնդերի վրա կատարվել է յարձակում։ Յարձակումը յետ է մղված։ Սպանացիներից սպանվեցին 8, վիրաւորվեցին 10 օֆիցէր և 38 զինւոր։

—

11 սեպտեմբերի

Բերլին.—«Նորդ-Դոյտշէ-Ալգ.-Ցայտունգը» ասում է, որ Կիդերլէն-Վեխտէրի և Կամբօնի վերջին բանակցութիւնների ժամանակ մարօկկեան հարցի նկատմամբ ձեւակերպվել են բոլոր առաջարկութիւնները վիճելի կէտերը հարթելու նպատակով։ Առաջարկութիւնները երկու կողմերն էլ քննութեան են առել։ Ֆրանսիայի պատասխանը սպասվում է այս մօտիկ օրերս։ Եթէ պատասխանը վերջնական լինի, կը մնայ լուծել միայն վարձատրութիւնների հարցը, քանի որ փոխադարձ ցանկութիւնները արդէն պարզված են։

—

Պարիզ.—Մինիստրների խորհուրդը ընդունեց Դեսելվի առաջարկութիւնը՝ համաձայնեցնելու մի քանի վիճելի կէտերի խմբագրութիւնը բեռլինեան խմբագրութեան հետ։ Հարցը վերաբերում է հիւպատոսական դատարաններին և Ֆրանսիայից հովանաւորվող անձանց։

—

12 սեպտեմբերի

Ալասօն.—Մինիստր-նախագահ Կալիօն պօստատան հիմնադրութեան առիթով կազմած խնջոյքին ճառ արտասանեց, որի մէջ ասաց հետեւեալը. «Հարկ չը կայ չափազանցել դրութեան դժուարութիւնը։ Մենք աշխատում ենք կանոնաւորել Մարօկկօյում ստեղծված դրութիւնը, որպէսզի Ֆրանսիան ունենայ գործողութեան լիակատար ազատութիւն։ Ֆրանսիան բանակցութիւն վարեց խաղաղասէր ոգով, ճանաչեց հակառակ կողմի շահերը, ամեն կերպ ջանաց ապահովել իր շահերը։ Մենք չենք կասկածում, որ երկու մեծ ազգեր, այնքան կուլտուրական, այնքան խաղաղասէր, չը յանգեն վերջ ի վերջոյ կայուն ու երկարատեւ համաձայնութեան»։

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԶՐԱՀԱՆԱՒԻ ՊԱՅԹԵԼԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 սեպտեմբերի

Տուլօն.—Առ. ժամը 5 և 55 ր. նաւահանգստում կանգնած «Լիբերտէ» զրահանաւի քարածուխի բաժանմունքում հրդեհ ծագեց, որից և պայթում եղաւ։ 19 րոպէից յետոյ նաւը ջրասոյզ եղաւ։ Լուրերին նայած, զոհվեցին 500 նաւաստի. մօտ 100 հոգի պայթումից մի քանի վայրկեան առաջ նետվեցին ջուրը և ազատվեցին նաւակներով։ Չը նայած բոլոր ջանքերին, անկարելի եղաւ կրակը հանգցնել։ Մի րոպէի մէջ իրար ետեւից լսվեցին հինգ ուրիշ պայթումներ։ Զրահանաւը ճեղքվեց և ընկաւ կողքի վրա։ Անմիջապէս պայթումից յետոյ օգնութեան շտապեցին բազմաթիւ նաւակներ ու ազատարար շոգենաւեր, որոնք այդ ժամանակ կորցրին իրանց մարդկանցից մի մասին։ «Լիբերտէ» զրահանաւի նաւաստիները պայթումի ոյժից յօդս են ցնդվում ու ապա ընկնում ծովը։ 750 հոգուց մեծ մասը խեղդվեց։ «Րեպիւբլիկ» զրահանաւը նոյնպէս ճեղքուածք ստացաւ, հաւանօրէն «Լիբերտէի» կտորներից։

—

Պարիզ.—«Լիբերտէ» զրահանաւի խորտակման առիթով Վիլհէլմ կայսրը հեռագրով վշտակցութիւն յայտնեց Ֆալիէրին։

Ֆալիէրը յանձնարարեց ծովային մինիստրին հաղորդել ամբողջ նաւատորմին ցաւակցութիւն դժբաղդութեան առիթով։

—

Տուլօն.—«Լիբերտէի» նաւաստիներից խեղդվեցին մօտ 350 հոգի, միւս նաւերի վրա—մօտ 100։ «Դէմօկրատի» զրահանաւի վրա սպանվեցին 20, վիրաւորվեցին 50 մարդ։

—

Պետերբուրգ.—«Լիբերտէ» զրահանաւի հետ պատահած դժբաղդութեան առիթով ծովային մինիստրը հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեց Ֆրանսիայի ծովային մինիստրին։

—

Պարիզ.—Ծովային մինիստրութեան տեղեկութիւնների համաձայն, «Լիբերտէի» վրա վառօդը պահպանելու բոլոր նախազգուշացման միջոցները կարգին են եղել։

—

Մարսէլ.—«Պտի Պրօվանսալի» տեղեկութիւնների համաձայն, «Լիբերտէի» վրա պայթումը առաջ եկաւ վառօդի հրդեհից։

—

Պարիզ.—Ծովային մինիստրի պաշտօնական հաղորդագրութեան համեմատ, «Լիբերտէի» վրա զոհվել են մօտ 300 մարդ, հաշւելով նաև միւս նաւերի սպանվածներին։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10, 11 և 12 սեպտեմբերի

Կիեվ.—Ներքին գործերի մինիստրի օգնական Լիկօշինի ներկայութեամբ Ստոլիպինի մահարձանի հարցով զբաղվող յանձնաժողովի անդամները արձանի համար ամենայարմար տեղը որոշեցին Թատրոնի առաջի հրապարակը։

—

Կիեվ.—Երէկ Ստոլիպինի ընտանիքը մեկնեց Կովէնի նահանգը. քառասուն-

քին կը վերադառնայ Կիեվ։

Հանգուցեալի դամբարանի վրա կատարվում են հոգեհանգիստներ։

«Кіевлянинъ» թերթը առատ նուէրներ է ստանում Ստոլիպինի մահարձանի համար։

—

Ժիտոմիր. — Կազմվեց մասնաժողով Ստոլիպինի մահարձանի համար դրամ հանգանակելու։

—

Կիեվ.—Տնատէրերի ժողովը որոշեց 1,000 րուբլի յատկացնել Կիեվում Ստոլիպինի մահարձանը կանգնեցնելու համար, խնդրել քաղաքային վարչութեանը վերցնել թատրոնի միջից այն բազկաթոռը, որ ներկվեց Ստոլիպինի արիւնով, և դնել այն թանգարանում։

—

Մոսկվա.—Քաղաքային դուման որոշեց ձեռք բերել Լ. Տօլստօյի տունը։

—

Վէրնի.—Սեպտ. 8-ին, երեկ. ժամը 8 և 50 րոպէին, զգացվեց ուժեղ ու երկարատև երկրաշարժ։ Առաւօտեան դէմ եղաւ նոր հարուած, առաջինից մի փոքր թոյլ։

—

Պեատիգօրսկ.—Բուժման սէզօնը Եսսենտուկիում վերջացաւ։

—

Հէլսինգֆօրս.—Սենատը որոշեց պատուիրագրել գլխաւոր գրասենեակին՝ վճարել պետական գանձարանին 6 միլիօն մարկ, որ կազմում է այս տարի զինուորական ծառայութեան փոխարէն հատուցանելի վճարի կէսը։

—

Կիեվ.—Եկաւ սենատոր Տրուսեվիչը պահնորդական բաժանմունքը բեվիզիայի ենթարկելու համար։

—

Կիեվ.—Բօգրօվի դատավճիռը վաւերացվեց։

—

Կիեվ.—Բօգրօվի մահվան դատավճիռը ի կատար ածվեց։

—

Պետերբուրգ.—Կօկօվցէվը նշանակվեց մինիստրների խորհրդի նախագահ՝ մնալով ֆինանսների մինիստր, Պետական խորհրդի անդամ, սենատոր և ստատս-սեկրէտար։

—

Պետերբուրգ.—«Россія»-ն գրում է. «Սենատոր Տրուսէվիչը, որին յանձնված է Բարձրագոյն հրամանով Կիեվի ոճիրի բոլոր մանրամասնութիւնների քննութիւնը հանդերձ Կիեվի պահնորդական բաժանմունքի գործունէութեան բազմակողմանի լուսաբանութեամբ, արդէն ձեռնարկել է իր գործին։ Գործնականապէս ուսումնասիրած քաղաքական ոստիկանութեան գործը, Տրուսէվիչը անպայման ցոյց կը տայ անհրաժեշտ եռանդ ու աւելի անհրաժեշտ անկողմնապահութիւն Կիեվի սարսափելի կատաստրոֆայի նման գործում։ Ռուս հասարակութիւնը ողջունեց քննութիւն նշանակելու կարգադրութիւնը, և, դատելով մամուլի տեղեկութիւններից, յոյս ունի, թէ նա այդպիսով կիմանայ անպատճառ բովանդակ ճշմարտութիւնը, քանի որ հաւատում է, որ կառավարութիւնը աշխատում է պարզել հարցը մինչև վերջին թելը։ Հասարակութեան սպասելիքները միանգամայն բռւացի են և կառավարութիւնը ևս առաւել մեծ եռանդով ընդառաջ է գնում նրան, ոբովհետև իր կողմից չէ կարող հաշտվել այն բանի հետ, որպէսզի իր գործակալների վրա բարդվող մեղադրանքները միան ոչ լիովին բացայայտված, չէ կարող հաշտվել, որպէսզի անպատիժ միան այն զանցառութիւններն ու վարմունքները, որոնք յիրաւի կը յայտնագործվեն։ Որքան խորն է և լուրջ հասարակական տրամադրութիւնը, այնքան հանգիստ է այն ձևը, որի մէջ այդ տրամադրութիւնը երևան է գալիս։ Այդ տեսակէտից կառավարական քննութեան հետևանքներին համբերութեամբ սպասելու պատրաստակամութիւնը պետական զգացմունքին աւելի շատ բան է ասում, քան ամէն տեսակ կրքոտ կոչերն ու խիստ բացադանչութիւնները»։

Ապա «Россія»-ն յայտնում է, որ Կիեվի պահնորդական բաժանմունքի պետ փոխ-գնդապետ Կուլեաբկօն պաշտօնից հեռացված է դեռ սեպտեմբերի 6-ին։

—

Օվիէդօ.—Սկսվեց ընդհանուր գործադուլ։ Ամենուրեք աշխատանքները կանգ են առել։ Եկան զօրքեր։

—

Մադրիդ. — Կանալէխասը յայտնեց, որ սահմանադրական երաշխաւորութիւնները դադարեցվեցին, որպէսզի կառավարութիւնը հնարաւորութիւն ունենայ փակել անիշխանական բնաւորութիւն ստացած բանւորական միութիւնները։

—

Սան-Սեբաստիան. — Եկաւ Ալֆօնս թագաւորը։

—

Կանէա.—Հաղորդում են, որ ս. Արկադիոս վանքում բողոք է կազմվել ընդդէմ մեծ պետութիւնների նոտայի։

—

Հռոմ.—Ստեֆանին հաղորդում է, որ ի նկատի ունենալով իտալական ծառայութեան մէջ գտնվող զինուորների քչութիւնը՝ զինուորական մինիստրութեան պաշտօնական օրգանի մէջ հրատարակված է կարգադրութիւն՝ զէնքի կոչելու 1888 թ. պահեստներին։

—

Հռոմ.—«Տրիբունա» լրագրի տեղեկութիւնների համաձայն, Տրիպօլսում, օտարազգիների մէջ, իրարանցում է։ Երկիւղ են կրում, որ խալացիք ենթարկվեն ծեծի ու ջարդի թիւրքական զէնք ու զինուոր բերող շոգենաւերի գալուստից յետոյ։ Իտալական ազգաբնակութիւնը պաշտպանութիւն խնդրեց կառավարութիւնից։ «Տրիբունան» հաղորդում է, որ կառավարութիւնը կազմ ու պատրաստ է պահում մի քանի պատերազմական նաւեր՝ իր հպատակների կեանքն ու գոյքը պաշտպանելու համար։

—

Բերլին.—Աթէնքից հաղորդում են, որ իտալական Ռուբատտինօ նաւագնաց ընկերութիւնը կառավարութեան հետ պայմանաւորվել է զօրքեր տեղափոխելու համար, որի առիթով և Աթէնքի գործակալութիւնը առժամանակ չէ վաճառում թիւրքական նաւահանգիստները գնացողներին։ Բոլոր իտալական նաւերը այլևս չեն գնում Ասիա և Թիւրքիա։ Կանէա և Զմիւռնիա գնացած բոլոր շոգենաւերը պատուէր ստացան անմիջապէս Իտալիա վերադառնալ։ Աթէնքի լրագիրները Տրիպօլիսը գրաւելը համարում են կասկածից դուրս։

—

Մալտա. — «Մեդէա» յածանաւին պատուիրվեց գնալ դէպի Արևելք տանելով ծրարի մէջ փակված հրաման։

—

Վիէննա. — Խոշոր գումարներ են յատկացվելու զօրքի վերակազմութեան համար։

—

Ալլտօն.—Ուիսկօնսինի մօտերը գնացքը անցաւ մարդկանցով լի կառքի վրայով. սպանվեցին 14, վիրաւորվեցին 12 հոգի։

—

Պրագա.—Շատ քաղաքներում տեղի ունեցան ցոյցեր կենսական մթերքների թանգութեան դէմ։

Վիէննայում չեխական գպրոցները փակելու տեղեկութիւնը մեծ յուզմունք առաջ բերեց չեխ հասարակութեան մէջ։ Բողոք ուղարկվեց հեռագրով մինիստր-նախագահին։

—

Անտվերպէն.—Տեղում երկու նաւերի ընդհարման ժամանակ խեղդվեցին 14 մարդ։

—

Փարիզ.—15,000 ցուցարարներ ժողովվեցին սօցիալիստ-սինդիկալիստների միտինգին պատերազմի և կենսական մթերքների դէմ բողոքելու համար։ Կարգուկանօնը պահպանում էին ոստիկանութիւնը և մի վաշտ հեծեալզօր։ Միջադէպեր չեղան։

—

Բելգրադ.—Լաւատեղեակ շրջաններում խօսվում է, թէ 1911 թ. թագաւորը աւստրիական կայսրին չի այցելի գլխաւորապէս այն անկօրրէկտ վերաբերմունքի պատճառով, որ ցոյց է տալիս աւստրօ-ունգարական մամուլը թագաւորի անձի և սերբիական պալատի նկատմամբ։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

10 սեպտեմբերի

Կ. Պօլիս.—Իփէկի մօտերը մի խումբ ալբան հայդուկներ յարձակվել են զօրքերի վրա։ Սպանված են 150 ալբան։ Մնացածները փախել են։

Հայոց պատրիարքը Բէյրութի զօրաբանակի հայ և յոյն զինուորներից բողոքագիր ստացաւ այն մասին, որ շարունակ բռնի միջոցներով հայ աղջիկներին իսլամութեան են դարձնում։

Բայրամի պատճառով Բ. Դուռը փակ է երեք օրով։ Լրագիրները լոյս չը տեսան։

—

11 սեպտեմբերի

Կ. Պօլիս.—Եկաւ արձակուրդից դեսպան Չարիկօվը։

—

12 սեպտեմբերի

Կ. Պօլիս.—Մի շաբաթում խօլերայով հիւանդացան 145, մեռան 112 հոգի։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

11 սեպտեմբերի

Լօնդօն.—Մահմէդ-Ալիի գերի ընկնելու մասին տեղեկութիւններ չը կան։

—

Թաւրիզ.—Ռուսական զօրամասի եկեղեցում իշխանութեան և ժողովրդի ներկայութեամբ կատարվեց հոգեհանգիստ Ստոլիպինի համար։

—

Թեհրան. — Սալար-ուդ-Դօվլէի զօրախմբերը շարժվեցին դէպի Զեվէն, որ Թեհրանից 75 վերստ հեռաւորութեան վրա է գտնվում։ Լուրերին նայած, նրա հրամանատարութեան ներքոյ գտնվում են 10,000 ձիաւոր և 12 թնդանօթ։

Սարդար-Մօհթէշամ-Բահաթուրը և Եփրեմը շտապով Թեհրանից դիմեցին Խաբաղ-Քէրիմ։ Նրանց ձեռքի տակ կան մօտ 2000 բախտիար և ֆէդայի։

12 սեպտեմբերի

Լօնդօն.—«Morning Post»-ին հեռագրում են Թեհրանից սեպտ. 11-ին, որ Թիւրքմէնների պարագլուխը տեղեկացրեց կառավարութեանը Գիւմիւշ-Թէփէից՝ թէ Մահմէդ-Ալին գերի է ընկել։

ԴԷՊՔԵՐԸ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆՈՒՄ

—

2 սեպտեմբերի.—Թաւրիզի պաշարումը շարունակվում է շահսէվան և ղարադաղցի ձիաւորներից. պարէնեղէնների մուտքը խափանվել է համարեա. հաց ու միս չը կայ և ամեն բան քառապատիկ գներով է ծախվում։

Երէկ, սեպտ. 1-ին, Շուջա - ուդ- Դօվլէի մարդկանցից մի խումբ Ղարամելիք գիւղի բլուրներից դէպի Աջի են առաջանում. ռուսաց պահակ զինուորները արգելում են նրանց մօտենալը դէպի խճուղին։ Դէպքից մի քիչ յետոյ Ղարամելիքում եղող կառավարական զօրքերը դէպի շահսէվան ձիաւորներն են առաջանում և հրացանաձգութիւն սկսում. տեսնելով, որ ձիաւորները հեռանում են, կառավարականներն էլ յետ են քաշվում։ Ռուսաց կօզակները ձերբակալում են նրանցից 8 հոգու և զինաթափ անելով հիւպատոսարան բերում և այնտեղից բանակը՝ Բաղը-Շումալ։ Նրանց ձիերը յանձնվեցին պարսից կառավարութեան։ Կառավարութիւնը բանակցութիւններ է սկսել հիւպատոսարանի հետ։

Մարանդը արդէն շահսէվանների ձեռքումն է. Շուջա-ուդ-Դօվլէն դատաւոր է նշանակել տեղացի Սուջա Նիզամին, որ խստութիւններ է գործ դնում բոլոր այն անձնաւորութեանց վրա, որոնք սահմանադրական են և նրանցից կարգված են եղել որևէ պաշտօնի։ Խուզարկվում են բոլոր ճանապարհորդները և շատ անգամ անտեղի ենթարկվում ծեծ ու բանտի։ Մարանդը առլստամբների ձեռքն անցնելուց յետոյ կառքերի երթեւեկութիւնը բոլորովին դադարել է. գործում են միայն աւտոմօբիլները։

3 սեպտեմբերի.—Լոյս շաբաթ գիշերը, ժամը 1-ին, Սարի-Խաղի դիրքերից լսելի եղան երկար հրացանաձգութեան և համազարկի ձայներ։ Շուջա-ուդ-Դօվլէի ձիաւորները յանկարծ, երբ կառավարութեան պահակները քնած էին, գրոհ են տալիս սահմանադրականների դիրքերի վրա, ուժեղ կրակ սկսում և մէկ թնդանօթ գերի տանում։ Դիրքը պահող թուրք զինուորները խոյս են տալիս։ Օգնութեան հասնող ձիաւորներն ու պահակներն ուժեղ կրակ տեղալով յետ են մղում ձիաւորներին և դիրքերը նորից գրաւում։ Կռիւը տևեց մինչև առաւօտեան 8 ժամը։ Կառավարականներից կան մի քանի վիրաւորներ. թշնամու կորուստները յայտնի չեն։

4 սեպտեմբերի.—Այսօր «Առաւօտ» շաբաթաթերթում տպվեց Թեհրանից հեռագիր հնդկա-եւրոպական գծով, որ «Մահմէդ-Ալին բոլորովին և վերջնականապէս պարտվելով փախուստի դիմեց՝ 7 հոգով նա նստելով Գիւմիւշ-Թէփէում», այնտեղ՝ ուրտեղից մտել էր Պարսկաստան։

Այսօր երեկոյեան ժամը 3-ին սկսեցին լսվել հրացանաձգութեան ձայներ Թաւրիզի մի արուարձանի՝ Շամղազան դիրքից։ Սահմանադրականները Ղարամելիքումն էին։ Սամադ խանի հրոսակները այդտեղից դուրս հանեցին կառավարականներին. այդ կերպ տարածեցին սկզբում։ Ցետոյ ստուգվեց, որ սահմանադրականները իրանք ենք դատարկել Ղարամելիքի դիրքը և ամրացել Շամղազան, Ղարամելիքը համարելով ցածր և անպաշտպան մի դիրք։

5 սեպտեմբերի.—Գիշերն անցաւ խաղաղ։ Կառավարականներն իրանց դիրքերումն են։ Այսօր առաւօտ թնդանօթ գետեղեցին Շամղազանի դիրքերում. դեռ մինչև հիմա թնդանօթ չէ գործ դրվել կռիւներում։

Այսօր քաղաքը շատ խառն է և ընդհանուրի տրամադրութիւնը աւեր։ Հաց չը կայ. մթերք ամենևին չէ մտնում քաղաք. բոլոր կողմերն ու ճանապարհները բռնված են. բաց է միայն Ջուլֆա-Թաւրիզի խճուղին։ Հեռագրական հաղորդակցութիւնից զրկված ենք։ Մինչև հիմա բաց էր հնդկաեւրոպական գիծը, այսօր՝ ասում են՝ այն ևս խորտակված է։

Կռւող կողմերի քանակութեան մասին ոչ ոք բան ասել չէ կարելի։ Շուջա-ուդ-Դօվլէի ձիաւորների թիւը 3000 հոգուց աւել են ասում. սահմանադրականների թիւը, որոնք կռւի դիրքերումն են, անհամեմատ քիչ է հրոսակների թւից։ Պարսիկ կռւողների տրամադրութիւնը այնչափ էլ օրինակելի չէ. ամենից շատ խոյս տւողները նրանք են լինում։ Լաւ են հայ և վրացի կռւիճները, սակայն ինչ օգուտ, որ սակաւաթիւ են։ Հետզհետէ նոր ույժեր փոքր խմբերով հասնում են Սալմաստի և Ուրմիի կողմերից. այնուամենայնիւ կառավարականների քանակը շատ նուազ կարելի է համարել թշնամու թւից. և այդ տխուր հանգամանքը ենթադրել է տալիս, որ ընդդիմադրութիւնը տևական չի լինի։

Մահմէդ Ալի միրզայի բանակը խորտակվելուց յետոյ ինչ նպատակով ու ծրագրով Շուջա-ուդ-Դօվլէն շարունակում է իր գործողութիւնները, որոշ չէ։ Հաւանական են կարծում այն, որ Մահմէդ-Ալին Աստարա-Արդաբիլի ճանապարհով կը գայ Ատրպատական. այդ պատճառով ևս Սամադ խանը շարունակում է իր գործը մինչև նրա հասնելը։

Մակուի սարդարը աւելի խորամանկ դուրս եկաւ։ Ձևնայած որ զինված պատրաստ է, բայց չէ շարժվում մինչև նախկին շահի դիրքի որոշումը։

Այսօր մէկ-մէկ հրացանաձգութիւն կայ. սպասվում է յարձակումների. յաջորդ յօդուածով կը գրեմ «Մշակին» օրվայ դէպքերի մասին։ Հայկազուն

Թաւրիզ

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

—

Կ. Պոլիս, 1/14 օգոստոս

Բոլոր կովկասեան մամուլը, ռուս թերթերն ալ միասին առնելով, զինուած են Թիւրքահայոց ազգ. ժողովին դէմ, Օրմանեանի ի նպաստ 101 առևտրականներու ստորագրած հանրագրութիւնը՝ իր ներքին կանոնագրին վրայ հիմնուած՝ վերադարձուած ըլլալուն համար. և երբ անպատշաճ շարժում՝ մեղադրանքի առարկայ կընեն բոլոր Թիւրքահայերը։

Ասիկա արդար գնահատում մը չէ։

Թիւրքահայոց ազգ. ժողովի մեծամասնութիւնը, հակառակ անոր՝ որ տրամադիր էր ռուսահայոց բաղձանքներուն գոհացում տալու, չկրցաւ, վասնզի օրէնքի այս զանցառութիւնը գեղեցիկ պատրուակ մը պիտի ըլլար ընդդիմադիրներու ձեռքին մէջ ժողովրդային անվաւեր հանրագիրներու տրցակներով ժողովը զբաղեցնելու, ինչպէս ասկէ առաջ Դուրեան պատրիարքի շուրջ ծագած խնդրոյն առթիւ փորձեցին, և ներքին կանոնագրին այդ տրամադրութիւնով միայն կարելի եղաւ չափաւորել իրենց եռանդը։

Հիմա, եթէ մեծամասնութիւնը այս տեսակ զիջողութիւն մը ընէր ռուսահայոց, գեղեցիկ պատրուակը պիտի ընծայած ըլլար, նուիրագործելու ապօրինութիւն մը, որ աղէտ մը կրնայ դառնալ ազգ. ժողովին գլխուն։ Միայն այս տեսակէտով արդէն կարգադրանայ ազգ. ժողովին ընթացքը, և չի կրնար բնաւ խծբծանքի առարկայ ըլլալ իր շարժումը։

Այդ պարոնները անշուշտ նոյնքան զայրոյթով կարդացած պիտի ըլլան իրենց թեմին գլուխը գտնուող Եփրեմ եպ.-ի կրկնակ գրութիւնները, որոնք ազգ. ժողովի վերագրուած նախատինքէն աւելին էին, թէ ստորագրողները... հայերէն չեն գիտեր և իրենց ստորագրած թուղթին նշանակութիւնը չեն հասկցած։ Եփրեմ եպիսկոպոսի այս գիրը, անորոշ ժամանակի մը համաձայն խնդիրը ձգձգող, կերևայ թէ դեռ բաւական չէր և գոհացուած չէր տար..., ուստի Եփրեմ եպ. կը փութար երկրորդ նամակով մը թեմական ժողովներու կանոնագրի մը 17-րդ յօդուածը արգելք կանգնեցնել իր վաւերացնելուն այդ ստորագրութիւնները։

Մեզի կը սպառնան իրենց օգնութիւնները զլանալ ասկէ յետոյ... երբ իրենց դիմում ընենք... սաստ վրէժը լուծելու համար անարգանքի մը, որ Թիւրքահայոց ազգային ժողովը իբր թէ ըրած է եղեր... իրենց ստորագրութիւնները անվաւեր համարելու։

Այս «բարեգործութեան պայքարը», որ կրնայ վրէժխնդրութեան ալ պայքար կոչուիլ, արդեօք նաև պիտի գործադրուի Թիֆլիսի առաջնորդարանին դէմ ևս...

Օրմանեան սրբազանին խնդիրն ալ վերջացնելու ճգտումը, տեղական ժողովուրդին իսկ տրտունջներուն և բողոքներուն առաջքն առնելու համար, շատ կը մտատանջէ ժողովը, սակայն միջոցները կը պակսէին։ Օրէնքին քանի մը կնճռոտ ու ճեակերպական կարգադրութիւնները արգելք եղած էին այս խնդրոյն կարգադրութեանը, որուն վախճանը կը կարծուի թէ մօտեցած է։ Սակայն եթէ Օրմանեան սրբազանի արդարացումովը կը կարծեն ռուսահայք, թէ իրեն կաթողիկոսացումը կարելիութիւն կրնայ ունենալ, կը սխալին։

Թիւրքահայոց մէջ միշտ ստուար մեծամասնութիւնը հակաօրմանեանական է, և որչափ ատեն որ կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ Թիւրքահայոցն է վերջին ու վճռական խօսքը, կարելի չէ որ Թիւրքահայք համակերպին Օրմանեանին քուէ տալու։

Հանրային կարծիքը եթէ իրաւ է որ լրագրութիւնն է որ կը կազմէ, բոլոր հանգամանքաւոր և ոչ հանգամանքաւոր թերթերը իրենց որոշ հայեացքները պարզել սկսան կաթողիկոսական խնդրոյն վրայ։ Արդէն «Ազատամարտ», երբ որոշ կուսակցութեան մը կարծիքին արձագանգ, աւելորդ է բացատրել, թէ Օրմանեանի թեկնածութեան կուսակից չէ։ Բուրժուազիային և Թիւրքահայ մեծամասնութեան կարծիքին թարգման... կամ աւելի ճիշդը՝ այդ կարծիքը ղարբնող ու կազմող օրգանը՝ «Բիւզանդիոն», վերջին շաբթուան մէջ, երեք խմբագրականներով իր կարծիքը յայտնեց։ Հակառակ անոր, որ Թէչեան Թիւրքահայոց մէջ ճանչցուած էր, որոշ խաւերում, օրմանեանական, ամենաբացայայտ կերպով արտայայտուեցաւ հակաօրմանեանական և դէմ անոր կաթողիկոսական թեկնածութեան։

Թէչեանի կարծիքը այնքան ժխտական ու բացասական էր Օրմանեանի մասին, որ Սուքիաս արքեպ. Պարգևեանի ընտրելիութեան կը հանդուրժէր... և Օրմանեանին ոչ։

Ասիկա արդէն կը կարծենք թէ բաւական է ցոյց տալու համար Թիւրքահայոց մտայնութիւնը, որ առանց կուսակցական խտրութեններու որոշապէս դէմ է Օրմանեանին։

«Ժամանակ»՝ հասարակական ամէն խաւերու, սակայն և ոչ մի որոշ հայեցողութեան թերթը... նոյնպէս ջերմ հակաօրմանեանական մըն է... վաղուց, հակառակ անոր, որ իր խմբագիրը երբեմն ջերմ երկրպագու մը եղած ըլլար Օրմանեանի... երբ անիկա կը գտնուէր իշխանութեան գլուխ։

Այս պայմաններուն մէջ սպասել, որ Թիւրքահայք քուէ տան Օրմանեանին... հաւատացէք թէ կոյր աչքէն արտասուք սպասելու պիտի նմանէր։

Հոս որոշ հայեացք չկայ այս խնդրոյն վրայ, զի Թիւրքահայք չունին իրենց ընտրելին և ռուսահայ եկեղեցականաց վրայ գաղափար չունին։

Հոս ձախակողմեանք կաշխատին Դուրեանին կաթողիկոսացման, երբ հաւուցուած անշուշտ անոր իրենց պատճառով Թաւալգիր անկման։

Եթէ ռուսահայք ույժ տան անոր թեկնածութեան, թերևս յաջողի այդ ընտրութիւնը, որ սակայն ապահովաբար աղէտաբեր պիտի ըլլայ ռուսահայոց համար։

Դուրեան՝ նոյն իսկ Խրիմեան մը չէ իբր վարչական մարդ։ Թոյլ մարդ մը, որ գործիք ըլլալու ընդունակ է միայն և չունի որոշ հայեացք ու նկարագիր։ Ամենէն առաջ իբր ցրուած միտք խնդիրները իւրացնելու կարողութենէն ալ զուրկ է և կըրնայ հիւ համակերպութեամբ մը աղէտաբեր և անդնդակործան ընել ռուսական յարաբերական խնդիրները։

Ոմանք կուզեն աշխատիլ Գէորգ արքեպ. Սուրէնեանի ընտրութեան, որուն դէմ կարտայայտուին հոս ձախակողմեաններէն ոմանք, իսկ այլք կը պաշտպանեն։ Կերևայ թէ ճարտարութեամբ մը քնացնել կուզեն և թագուն կերպով մը Դուրեանի ձախողած պարագային կուզեն Սուրէնեանի ընտրութիւնը յաջողած տեսնել։

Ամէն պարագային մէջ դեռ հոս որոշ ընտրելի մը չկայ։ Շաւայլ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Վ. Ն. ԿՕԿՕՎՑԵՎ

—

Մինիստրների խորհրդի նոր նշանակված նախագահ Վլադիմիր Նիկօլայեվիչ Կօկօվցեվը ոչ-հարուստ ազնուական ընտանիքի զաւակ է։

Իր կրթութիւնը Կօկօվցեվն առել է Կայսերական Ալէքսանդրովսկի լիցէյում, որի դասընթացքն աւարտեց նա միաժամանակ Ե. Դ. Պլէսկէի՝ իր նախորդի հետ ֆինանսների մինիստրի պաշտօնում։ Պլէսկէի հետ նա կապված է հին, ամուր բարեկամական կապով։

Դրանք երկուսն ևս համարվում էին Ս. Իւ. Վիտտէի համակրութիւնը վայելող անձինք, և երբ վերջինս, բէզօբրազովեան յայտնի մատնութիւնից յետոյ, յանկարծ թողեց ֆինանսների մինիստրի պաշտօնը և իր փոխարէն, որպէս բաւարարութիւն իր համար, մատնացոյց արեց Պլէսկէի և Կօկօվցեվի վրա, որը այն ժամանակ պետական քարտուղար էր, Կօկօվցեվը զիջեց առաջնութիւնն իր ընկերոջը։

Պլէսկէն երկար չը մնաց մինիստրի պաշտօնում և մեռաւ մէջքի ուղեղի կաթուածից։

Նրա փոխարէն նշանակվեց Կօկօվցեվը։

Իր ամբողջ պատկառելի պետական կարիէրայով Կօկօվցեվը պարտական է բացառապէս իր անձնական ընդունակութիւններին, որոնց շնորհիւ առաջ գնաց Վիտտէի իշխանութեան ժամանակաշրջանում։

Կօկօվցեվը պսակված է Պետերբուրգում ժողովրդականութիւն վայելող՝ Կայսրուհի Մարիայի հանգուցեալ քարտուղար՝ Ֆ. Ֆ. Ֆօմայի աղջկայ հետ։ Այդ պսակը ամրացրեց նրա դրութիւնը բարձր շրջաններում։

Վ. Ն. Կօկօվցեվ ունի բարձր պաշտօնեայի համար վերին աստիճանի գնահատելի յատկութիւն, այսինքն սառնասրտութիւն, միացած անբիծ կօրրէկտութեան հետ։

Նրա բարոյական յատկութիւններից մէկն է մինչև մանրակրկտութեան հասնող ազնըւութիւնը այն բոլորի վերաբերմամբ, որ կապված է նիւթական շահի հետ։

Որպէս հաւաստիս կուրիօզ, չէ կարելի չը յիշատակել, որ ֆինանսների մինիստր եղած ժամանակ նա երբեմն հարկադրված էր լինում նպաստ խնդրելու, որ նրան տրվում էր պետական կալուածների վարչութեան գումարներից։ Պէտք է աւելացնել, որ այդ նպաստը 1000 րուբլուց չէր անցնում։

Այդ բանում նա յիշեցնում էր հանգուցեալ ֆինանսների մինիստր Բունգէին, որի մահից յետոյ նրա գրասեղանում գտնըվեց միայն 300 ր.։

Մամուլում կեանքի մէջ Կոկօվցեւը մի ուրախ, բարեխիղճ տանտէր է և սրամիտ խօսակից։ («Т. Л.»)

ՄԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ԱՆԴԱՄ Ա. Ի. ՇԻՆԳԱՐԵՕՎԻ ՀԵՏ*)

Ս. Ամիրեանը ապա, շարունակելով իր խօսքը, ասաց և հետևեալը․

— Ի դէպս, աւելորդ չեմ համարում ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրել վերջերս յաճախակի տեղի ունեցող այն հանգամանքի վրա, որ ռուս պետական և հասարակական մի կարգ գործիչների ցոյց տուած վերաբերմունքը հայոց ազգային-կուլտուրական հաստատութիւնների և ամենայն հայոց կաթողիկոսի հանդէպ՝ ինչ-որ նսեմացուցիչ բնաւորութիւն է բովանդակում, ճնշիչ տպաւորութիւն է գործում Թիւրքահայոց մտածմունքների վրա, որովհետև հայ ժողովուրդը առաւել կամ նուազ հաւատում է իր քրիստոնէական եկեղեցուն և յարգանքով վերաբերվում դէպի նրա ընտրեալը, ինչպէս և թանգ գնահատում իր ազգային կուլտուրայի զարգացման ֆակտոր դպրոցները։ Բայց և այնպէս այդ հանգամանքը, համոզված եղէք, չէ կարող խախտել հայ-ռուսական սիրալիր յարաբերութիւնը, և Թիւրքահայ ժողովուրդը իր ապրած կեանքի ամենածանր րոպէներում անգամ՝ հաւատարիմ և պաշտպան մնալով միշտ Թիւրքական սահմանադրութեան՝ իբրև ըսկզբունք դողդոջուն շրթունքներով Հայաստանի շառագունած մթնոլորտի միջով եղբայրական սիրոյ ողջոյններն առաքում է ռուս մեծ ժողովրդին, որի հետ նա բարոյապէս կապված է, շնորհիւ իրերի պատմական զարգացման․ Ռուս ժողովրդի լաւագոյն զաւակների՝ հայոց իրաւանց համար բարձրացրած ձայնը, ինչքան էլ նա նուազ հնչէ, խորապէս ազդում է իրերի ընդհանուր դրութեան վրա թէ բարոյական և թէ այլ տեսակէտներից։

Ա. Ի. Շինգարեօվը յուզումնալից շեշտերով պատասխանեց, թէ ինքը՝ ընդունելով հայոց կաթողիկոսի հարցը հայոց համազգային մի խնդիր՝ գտնում է, որ ոչ մի տեղիք չը կայ միջամտելու նրան և թէ հայոց ազգային կուլտուրական հաստատութեանց գործունէութեան մէջ, և յոյս ունի, որ առաջիկայ չորրորդ Պետական Դումայի ընտրութեանց ժամանակ եթէ ազատական-առաջադիմական տարրերը մեծամասնութիւն կազմեն, անպայման կը լուծեն մի շարք խնդիրներ ռուս ժողովրդի մեծութեան և կոչման արժանավայել կերպով և այդպիսով Ռուսաստանը կը դարձնեն ընդհանուր համակրանքի առարկայ։ «Խորապէս համոզված եղէք, որ ռուս ժողովուրդը երբէք չի հանդուրժի այն հալածանքները և խժդժութիւնները, որոնց ենթակայ են մի կարգ ազգեր, առանց ցեղի և կրօնի խտրութեան․ մենք սեպուհ պարտք ենք համարում պաշտպանել միշտ և հանապազ տկարի արդար իրաւունքները հզօրի բռնութեանց դէմ․ այս է ճշմարտութիւնը և այս է վայելում ռուս ժողովրդին»։

Այնուհետև Ա. Ի. Շինգարեօվը հարցրեց, թէ ալբանական ապստամբութիւնը, որը երևան բերեց երիտասարդ-թիւրքերի անկարողութիւնը, արդեօք չը՞ ազդել նրանց քաղաքականութեան վրա և ինչ արձագանք է գտել այդ պարլամենտում, որպիսի հարցին տողերիս գրողը պատասխանեց, որ թէ պարլամենտի ընդդիմադիր խմբակները և թէ՛ հայ և յոյն պատրիարքները իրանց միացեալ թակրիրներով բազմիցս կառավարութեան ուշադրութիւնն են հրաւիրած կատարվող դէպքերի վրա և արդարութիւն խնդրած, բայց դժբաղդաբար նրանց ձայնը մնում է մինչև այսօր «ձայն բարբառոյ յանապատի», մանաւանդ դէպի հողային խնդիրը Հայաստանում, որ գլխաւոր պատճառներից մէկն է հայ-քիւրդական լարված յարաբերութիւնների մինչև այսօր կառավարութիւնը ոչ միայն տրամադրութիւն ցոյց չը տուեց լուծելու և վերջ տալու այդ պատճառով թափվող արեան, այլև Օսման փաշաների բերանով ծայր աստիճան անխոհեմաբար կրքերը գրգռեց և կարծես թէ հայ ժողովրդին մարտահրաւէր կարդաց, փոխարէն արդարութեան։ Արդ, ի նկատի առնելով, որ քիւրդերը գլխովին զինված են, իսկ հայերը համարեա թէ անզէն, մի՞թէ կարող է կասկած մնալ, որ իրերի բարդացման դէպքում հայ տարրը կենթարկվի սարսափների, եթէ երբէք կանխօրէն միջոցներ ձեռք չառնվեն և հայ տարրի դրութիւնը չապահովվի, գէթ մարդկային ընդհանուր քաղաքակրթութեան շահերի տեսակէտից, որի ռահվիրան եղած է և է հայ ժողովուրդը Մերձաւոր Արևելքում։ Բնական է, որ մէջլիսի օպպօզիցիան առաջիկայ նստաշրջանում իր ձայնը կը բարձրացնէ թէ այդ խնդրի վերաբերմամբ և թէ երկիրը քայքայող կաբինէտի քաղաքականութեան դէմ, թէև չէ կարծվում, որ Օսմանեան պետական մեքենայի վարիչները տեղի տան։

Ի. Ա. Շինգարեօվը յայտնելով իր գոհունակութիւնը մի ժամվայ այս տեսակցութեան համար՝ զգացված շեշտերով նորից յայտնեց ամբողջ օպպօզիցիայի և ռուս ժողովրդի համակրանքը հայութեան հանդէպ, որը պատրաստ է ապացուցել ի պահանջել հարկին։

Ցար. Գասպարեան

*) Տես «Մշակ» № 198.

ԿԵԱՆՔԻ ՄՐՑՈՒՄԸ ՔՈՒԹԱՅԻՍՈՒՄ

Եթէ Քութայիսի նահանգը Աւետեաց երկիր անուանենք, Քութայիսն էլ պէտք է Հրէաստանի մայրաքաղաք համարել։ Այստեղ հրէաները թէ թւով են գերազանցում կովկասեան միւս քաղաքներում ապրող հրէաներին և թէ տիրապետող դեր են կատարում։ Անշարժ կայքերի մեծ մասը գտնվում է հրէաների ձեռքում։ Քաղաքիս ամենաաչքի ընկնող և հոյակապ շինութիւնները նրանց սեփականութիւնն են ներկայանում, և տիրելով խոշոր կապիտալի՝ շարունակ նուաճումներ են գործում անշարժ կայքեր ձեռք բերելով։ Նրանք արդէն ձեռք են բերել քաղաքիս կենտրոնում գտնվող ահագին բուլվարի երեք կողմի հսկայական շինութիւնները, ուր զետեղված են դրամական հաստատութիւններ և առաջնակարգ մագազիններ։ Քաղաքիս առևտուրն էլ նրանց ձեռքումն է։ Մանուֆակտուրային մագազինների ամբողջ շարքեր հրէաներին են պատկանում։ Եւ այդ պատճառով եթէ օրը շաբաթ է—հրէաների հանգստութեան օրը—գրեթէ ամբողջ շուկան մեռած է լինում։ Բացի դրանից՝ այստեղի հրէաները կովկասեան այլ քաղաքներում գտնվող իրանց ցեղակիցների պէս չեն ապրում․ սրանք լաւ ուտում են, մաքուր հագնվում, մանաւանդ կանայք, որոնց տօն օրվայ զգեստները ծածկված են լինում ոսկով և ականեղէններով։

Քութայիսում առաջնակարգ տեղ է բռնում գլխաւորապէս մանուֆակտուրային առևտուրը։ Այդ ասպարէզում առաջին տեղը գրաւում են հրէաները, երկրորդ տեղը պատկանում է մեգրելներին, երրորդ տեղը կաթօլիկներին, որոնք իրանց վրացի են անուանում, իսկ չորրորդ տեղը հայերին է վիճակված։ Առևտրի մէջ ամենաճարպիկը բնականաբար հանդիսանում են հրէաները, բայց մեգրելներն էլ յետ չեն մնում իրանց առևտրական եռանդով։ Իսկ ինչ վերաբերում է իմերէլներին, որոնք իսկապէս երկրի տէրն են, դրանք բոլորովին անընդունակ են այդ գործում։ Իմերէլը դէպի վաճառականութիւնը զզուանքով է վերաբերվում։ Այդ հեզ և խաղաղասէր ժողովուրդը պարապում է գլխաւորապէս երկրագործութեամբ և արհեստով ու ծառայելով։ Նա աւելի պատիւ է համարում ծառայել մի հիւրանոցում, քան թէ խանութպան լինել․ և լինելով ճկուն, գեղեցկակազմ, պարտաճանաչ՝ ծառայութեան մէջ անփոխարինելի է իմերէլը։

Թուցէ հրէաների դիրքը խախուտ լինէր Քութայիսում, եթէ տիրապետող տարրը իմերէլներից չը լինէր բաղկացած։ Բայց այս աշխատասէր ժողովուրդը դէպի ամեն ինչ ներողամիտ է և անփոյթ։ Ճշմարիտ է, մի անգամ ընդհարում է եղել այստեղ հրէաների և իմերէլների, երբ և մարդկային զոհեր են եղել, բայց այդ էլ տեղի է ունեցել՝ ինչպէս պատմում են՝ շնորհիւ այն ժամանակվայ ոստիկանապետ մի տխրահռչակ անձնաւորութեան մեքենայութիւնների, որին իր դիւային արարքների համար աջողվել է հրէաներից կորզել բաւական խոշոր գումարներ։

Սակայն զովասանքով չէ կարելի խօսել տեղիս վրաց բարձր ինտելիգենցիայի մասին։ Վրաց գրականագէտները և գլխաւորապէս բարձր ուսման տէր մարդիկ ազատ չեն շօվինիզմից․ նրանք ատելութիւն են տածում դէպի այլացեղերը, մանաւանդ՝ դէպի հայերը։ Եթէ նրանց շրջանում ներկայ է լինում մի հայ, հնար չը կայ, որ դէպի նա վիրաւորական ածականներ չուղղեն․ և մարդ շփվելով դրանց հետ՝ միշտ տխուր տպաւորութեան տակ է հեռանում նրանցից։

Այս բանը արտայայտվեց և անցեալ քաղաքային իրաւասուների ընտրութիւնների ժամանակ, ուր բոլոր հայ թեկնածուները սևացան և քաղաքային դումայի ամբողջ կազմի մէջ ընտրվեց միայն մի հայ՝ ինժեներ Աւսարգիսեան։ Շովինիզմից ազատ չեն և վրացի հոգևորականներից շատերը, մանաւանդ ուսումնականները, որոնք նոյնպէս ատելութիւն են տածում դէպի հայերը։

Այդ հիւանդութիւնից ազատ է վրաց ազնուականութիւնը։ Իրանք զարմանալի մաքուր սրտի մարդիկ են։ Իրանք նոյնիսկ յարգանք և սէր են տածում դէպի իրանց դարաւոր բաղդակից հայերը։

Քութայիս Ս. Նազարեան

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԻ ԱՌԻԹՈՎ

Տարիներ առաջ այս հարցի մասին գրել էի մեր պարբերական թերթերից մէկում և այժմս էլ աւելորդ չեմ համարում գրել, մանաւանդ որ հարցը շատ կենսական ու լուրջ է։

Վերջին ժամանակներս անհրաժեշտ իրերի ու մթերքների գների կրկնապատկումը այնքան հոգս չէ պատճառում բնակչութեանը, որքան բնակարանների հարցը։ Ամենին յայտնի է, որ տնատէրը բնակարան է տալիս միայն ռոճիկով ապահովված ու անզաւակ մարդկանց, իսկ օրավարձով աշխատողները միշտ էլ զրկված են լինում յարմար բնակարան ունենալուց։ Յարմար բնակարան չունեցող մարդը օրերով ման է գալիս բնակարանի և հազիւ կարողանում է գտնել, որովհետև շատ տնատէրեր, իմանալով մարդու պաշտօնը, երեխաների թիւը և այլ հանգամանքներ՝ մերժում են բնակարան տալ։ Շատ անգամ էլ տնատէրը մերժում է կենողի բնակարանը վերանորոգել, և մարդ ամիսներով, տարիներով մնում է մի բնակարանի մէջ, տանելով տան բոլոր պակասութիւնները, անյարմարութիւնները, վճարելով անպէտք բնակարանին առասպելական գին։

Բնակարաններով մարդկանց օգնութեան գալու համար 1902 թւին Պետերբուրգում և 1906 թ. Մոսկվայում հիմնվել են «բնակարան վարձողների» ընկերութիւններ, որոնց գործունէութիւնը մի քանի տարում ահագին չափերի է հասել։

«Բնակարան վարձողների ընկերութիւնը» ունի վարչութիւն, որը պատրաստ է իր անդամի համար էժան բնակարան վարձել․ եթէ տնատէրը յամառում է և բնակարանում հարկաւոր վերանորոգութիւնը չէ անում, ընկերութիւնը օրէնքի հիման վրա պահանջում է այդ․ նա քննում է կենողների ու տնատէրերի միջև եղած վէճերը, առանձին շէնքեր է կապալով վերցնում և տալիս իր անդամներին վարձով, ընկերութեան անդամների համար սեփական տներ է շինում և այլն։

Առաջին տունը, որ կառուցել է Պետերբուրգի ընկերութիւնը, գտնվում է Счастливая փողոցում № 6։ Տունը կառուցված է 1907 թ. և բաղկացած է 16 բնակարանից։ Ամեն մի բնակարան ունի 2 սենեակ, խոհանոց, նախասենեակ, լուացարան, լըւացք չորացնելու տեղ, վառարան, արտաքնոց, փայտի և այլ տնային իրերի համար սարայներ՝ ամեն մէկի համար առանձին պահարանով, մթերքներ պահելու սառցարան և այլն, և այդ բոլորը շինված է ճարտարապետութեան վերջին ձևով։

Սենեակների բարձրութիւնն է $1^1/_2$ սաժէն, իսկ յատակագիծը $9^1/_2$-ից մինչև $11^1/_2$ քառ. սաժէն։ Ամեն մի բնակարանի գինն է 1843 ր. 15 կ., որը ամբողջապէս վճարելուց յետոյ՝ գնողը դառնում է այդ բնակարանի տէրը, իրաւունք ունի ցանկացած ժամանակը ծախել, գրաւ դնել, ընծայել, քրէհով տալ և այլն։

Կարելի է վճարել նաև մաս-մաս։ Սկիզբը 460 ր. 79 կ., իսկ մնացած գումարը ժամանակի ընթացքում տարեկան 8%։ Այսպիսով մի կտուրի տակ ապրում են 16 տնատէր հաւասար իրաւունքներով ու պարտաւորութիւններով։ Ընկերութիւնը այժմս մի քանի տեղ գնած ունի տեղեր, որտեղ և կառուցվում են նոր տներ։ Մի մարդու իրաւունք է տրված գնել մի քանի մասեր և ապա վարձով տալ կամ իր բնակարանը մեծացնել։

Այսպիսով՝ ծախսելով փոքր գումար՝ մարդ քաղաքի ամենաբանուկ տեղում կարողանում է ձեռք բերել սեփական տուն, ունենալով ամեն յարմարութիւններ, մինչդեռ մի այդպիսի բնակարան կառուցանելու համար նոյնիսկ քաղաքի ամենախուլ տեղում կարժենայ առնուազն 3—4000 ր.։

Պետերբուրգի և Մոսկվայի յիշեալ ընկերութիւնների տարեկան անդամավճարն է 3 րուբլի։

Այսպիսի մի փոքր ընկերութիւն մօտ երկու տարի է ինչ գոյութիւն ստացաւ Ստաւրօպօլում։ Մի փոքրիկ շրջանում քննութեան առնելով բնակարանների հարցը որոշեցին բանալ «բնակարան վարձողների ընկերութիւն» Պետերբուրգի և Մոսկվայի ձևով։

Ընկերութիւնը կազմվեց և թէև դեռ բնակարաններ չէ կառուցել, սակայն այդ առիթով արդէն բաւական գործ է արած, որով յոյս կայ մօտիկ ապագայում սեփական շինութիւն կառուցանելու։ Ընկերութիւնը իր գոյութեան ընթացքում տեղիս ժողովրդական տանը՝ իր անդամների երեխաների բաւականութեան համար կիրակի երեկոները 4—7 ժամը կազմակերպում է երեկոյթներ, հմուտ ուսուցիչների ղեկավարութեամբ։ Պէտք է տեսնել, թէ ինչպէս 2—3 հարիւր երկսեռ մանուկներ իրանց ծնողների հետ ներկայ են լինում յիշեալ երեկոյթներին և իրանց կամաւոր կօպէկներով (մուտքը ձրի է) ընկերութեան դրամագլուխը մեծացնում։ Չէ՞ որ վերջը իրանք կամ իրանց զաւակները պիտի ապրեն ընկերութեան ջանքերով կառուցված բնակարաններում։ Տեղիս ընկերութեան տարեկան անդամավճարն է 1 ր.։

Կարծում ենք նման ընկերութիւնները շատ հեշտ կերպով կարելի կը լինի հիմնել գաւառական փոքրիկ և նոյնիսկ մեծ քաղաքներում, որի համար պէտք է միայն ցանկութիւն ունենալ։

Կանոնադրութիւնները ստանալու ու ծանօթանալու համար կարելի է դիմել 1) С.-Петербургъ, 2-ая Рождественская ул. домъ № 23, кв. 73. Общество собственниковъ жилищъ. 2) Москва, Первое общество квартиронанимателей города Москвы. Իսկ Ստաւրօպօլի ընկերութեան կանոնադրութիւնը ստանալու համար դիմել ինձ հետևեալ հասցէով՝ Ставрополь (губ.), свящ. С. Теръ-Ованнесянцъ.

Ս. քահ. Տէր-Յովհաննիսեանց

Ստաւրօպօլ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

—o—

Ստացել ենք հետևեալ հեռագիրները պատգամաւորական ընտրութիւնների մասին։

1) ԱՍՏՐԱԽԱՆ, 12 սեպտեմբերի.—Համաժողովը ներկայացուցիչ ընտրեց Էջմիածին գնալու համար Նիկողայոս Սաթունեանին, իսկ կանդիդատ՝ Նիկողայոս Աւագեանին։ Որոշվեց ձայն տալ Դուրեանին։

Ալանեանց քահ.

2) ՄՕՍԿՎԱ, 12 սեպտեմբերի.—Մոսկվայի հայերի կայացրած ընտրութիւնների ժամանակ բացառապէս պաշտպանվում էին իբրև կաթողիկոսական թեկնածուներ Կարապետ և Օրմանեան եպիսկոպոսները։ Պատգամաւոր է ընտրված բժիշկ Շահ-Նազարեանցը։

Առ-Զէն

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Սեպտեմբերի 11-ի երեկոյեան Պետերբուրգից վերադարձաւ Կովկասի Փոխարքայի դիւանապետ Պետէրսօնը։

◆ Թիֆլիսում պատերազմական դրութիւնը վերցվելուց յետոյ՝ բոլոր այգիները կը բացվեն հասարակութեան համար առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև երեկոյեան ժամը 8-ը։ Ալէքսանդրեան այգում նուագում է զինուորական երաժշտախումբը մինչև ցրտերըն ընկնելը։

◆ Մի խումբ ինժեներներ մեկնեցին Կախէթի երկաթուղագծի վերաբերութեամբ Ալխոտի տունելը զննելու և հարկաւոր աշխատանքները մատնանշելու համար։

◆ Սեպտեմբերի 8-ին ռուսաց կլուբում կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ մինիստրների խորհրդի նախագահ Պ. Ա. Ստոլիպինի մահվան առիթով, որից յետոյ ցաւակցական հեռագիր ուղարկվեց տիկ. Ստոլիպինային։ Պատարագի ժամանակ կլուբի եկեղեցում երգում էր Փոխարքայի կօզակ երգիչների խումբը։

◆ Սեպտեմբերի 10-ին, Թիֆլիսի հրէական սինագօգում, մեծ թւով աղօթողների ներկայութեամբ կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ Ստոլիպինի համար։

◆ Թիֆլիսի Արքունական թատրօնում օպերային ներկայացումների սեզօնը կը բացվի սեպտեմբերի 15-ին «Жизнь за Царя» օպերայով։

◆ Վրաստանի մի քանի տեղերում այս տարի զգացվում է հացի պակասութիւն։

◆ Թիֆլիս է եկել Բագուի քաղաքագլուխ Րաեվսկին, որ ներկայանալով Կովկասի Փոխարքային՝ խնդրելու է ընթացք տալ Բագւում էլէքտրաքարշ և ջրանցք կառուցանելու կարևոր խնդիրներին։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային Ալէքսանդրեան սիֆիլիսային հիւանդանոցի շինութեան կառուցման աշխատանքները մօտ են աւարտման։ Ամբողջ շինութիւնը պատրաստ կը լինի հաւանականօրէն հոկտեմբերի սկզբներին։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը նոր պաշտօն է հաստատել Աւճալայում ջրամբարի վրա հսկելու համար։ Ռոճիկ նշանակված է տարեկան 2,400 րուբլի այն պայմանով, որ պաշտօն ստանձնողը անպայման ապրէ Աւճալայում։ Յիշեալ պաշտօնի համար տրված են 9 խնդրագրեր զանազան ինժեներների կողմից։

◆ Նիկօլայեվսկայա և Չերքէզօվսկայա փողոցներում շուտով կը հաստատվի էլէքտրական լուսաւորութիւն, որի աշխատանքներն արդէն սկսված են։

◆ «Зак.»-ն գրում է, որ սեպտ. 12-ին քաղաքային վարչութեան նախասենեակում իրար ծեծել են դումայի նախկին ձայնաւոր Ս. Զ. Միրզոյեվը և ոմն Ա. Մանուէլեան։ Ծեծը վերջացել է ոստիկանական արձանագրութեամբ։

◆ «Зак. Рѣчь»-ի ասելով, որ «Гол. Кавказа» թերթի № 1485-ում ոմն Ամէրի բերանով հաղորդվում է, որ Թիֆլիսի ուղղափառ բարձր հոգևոր իշխանութեան ներկայացուցիչը հարկադրված է քաղաքում շրջագայել ուժեղ պահակախմբով, իր կողմից աւելացնում է․ «Այս տեղեկութիւնը մեզ թւում է տենդենցիօզ ու տարօրինակ, ևս առաւել, որ Թիֆլիսի իշխանութեան բոլոր բարձր ներկայացուցիչները, սկսած Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրոնցօվ-Դաշկօվից, շրջում են միանգամայն հանգիստ, առանց որևէ «օխրանայի»։ Յոյս ունենք, որ հոգևոր իշխանութիւնը չի յապաղի հերքել «Голосъ Кавказа»-ի յիշեալ տենդենցիօզ տեղեկութիւնը»։

◆ Թիֆլիսի Մահմեդական Դրամատիկական Ընկերութեան նախագահը դիմել է քաղաքային վարչութեան, խնդրելով V քաղաքամասում բանալ աուդիտօրիա մահմեդականների համար և գոնէ ամիսը մի օր զիջել Զուբալովեան Ժողովրդական Տան թատրօնը մահմեդական ներկայացումներ տալու։

◆ Թիֆլիսի հասարակական կլուբում սովորական երեկոյթները կը սկսվեն սեպտեմբ. 17-ից բորսայի դահլիճում։ Այդ օրը Ա. Մարգարեանը կը կարդայ իր ռեֆերատը մանկավարժութեան մասին։ Ռեֆերատից յետոյ կը լինի զրոյց։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. Խորհուրդը խնդրում է մեզ տպել հետևեալը․ «Ընկ. խորհուրդը ստացել է Եփրեմ եպ. Սուքիասեանի միջոցով յօգուտ Ընկեր. որբանոցի Հաջի Հուսէին Ալիևից 8 փութ թէյ և պ. Կօրգանեանից 24 արշին տիրօլեան քաթան, որի համար յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը վերոյիշեալ նուիրաբերներին»։

◆ Բագուի քաղաքապետը թոյլատրել է նախկին «Սադայի» խմբագիր Վէզիրօվին հրատարակել Բագւում մի նոր հասարակական-քաղաքական լրագիր ռուսերէն՝ «Кавказецъ» անունով։

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

П. Петровичъ. «Рабочіе бакинскаго нефтепромышленнаго района», Тифлисъ, 1911 г., цѣна 40 коп.

Պետրովիչի ներկայ աշխատութիւնը վերաբերում է Բագուի նաւթարդիւնագործական շրջանի բանւորների կազմի որոշման։

Եզրակացութիւնները հետաքրքրական են։

Պետրովիչը, ուսումնասիրելով բանւորների վիճակագրութիւնը, գալիս է նախ այն եզրակացութեան, որ Բագուի շրջանի բանւորների մեծամասնութիւնը կազմված է ժամանակաւոր գործարանային աշխատաւորներից։ Բանւորները չեն կտրել իրանց կապը գիւղի հետ և վերադառնում են իրանց գիւղերը մի քանի տարի գործարաններում աշխատելուց յետոյ։

Երկրորդ՝ նա արձանագրում է այն հանգամանքը, որ բանւորի գրագիտութիւնը և արհեստագիտութիւնը տալիս են նրան աւելի արտօնեալ վիճակ, ուստի ամենաստոր ֆիզիքական աշխատանք պահանջող գործերը տրվում են գլխաւորապէս պարսկահպատակ սակաւակուլտուրական տարրերին, իսկ աւելի բարդ և հմտութիւն պահանջողները գրագէտ արհեստաւորներ են։

Երրորդ՝ նա մի շարք թւերով հաստատում է, որ Բագուի բանւորութիւնը բաղկացած է մեծ մասամբ միջին հասակի երիտասարդ ույժերից։ Աւելի մատաղահասները չեն դուրս գալիս գիւղից, աւելի հասակաւորները և ուժասպառ եղածները վերադառնում են գիւղերը, ուղարկելով դէպի գործարանները բանւորների հետևեալ սերունդը։

Չորրորդ՝ նա ընդգծում է, որ բանւորական հիւանդանոցներում պառկող հիւանդների մեծագոյն մասը նոյնպէս պատկանում է բանւորների միջին հասակ ունեցողների դասին։

Հեղինակը, հիմնվելով իր ուսումնասիրութեան վրա, համարում է չափազանցած՝ մարքսիստների կարծիքը, թէ կապիտալիզմը արդէն արել է մեծ նուաճումներ և կազմակերպել է բուն բանւորական շերտեր։ Նա պնդում է, որ դեռ վաղաժամ է այդպիսի կարծիքներ յայտնել։ Ա. Բ.

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) Վենափառ Իզմիրլեանը, թժ. Սիմ. Շահ-Նազարեանցի, Մոսկվա, 1911 թ., էջ 70, գ. 20 կ.։ 2) Կարապետ եպ. Տէր-Մկրտչեան (Կեանքն ու գործունէութիւնը), Երուանդ Տէր-Մինասեանցի, Մոսկվա, 1911 թ., էջ 101, գ. 25 կ.։ 3) Խէրիբլի, Եօհաննա Սպիրիի, թարգմ. օր. Նուարդ Աղայեանի, Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 34, գ. 15 կ.։ 4—5) Русское правописаніе въ прописяхъ. Часть I-я и II-я, составилъ П. М. Корханиди, Тифлисъ, 1911 г., ц. I части 15 к., II части 20 к. 6) Շանթ կիսամսեայ հանդէսի № 4-ը, Կ. Պօլիս, 1911 թ.։ 7) Արարատ ամսագրի № 8, Էջմիածին, 1911 թ.։ 8) Արօր ամսագրի № 7—8, Թիֆլիս, 1911 թ.։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Թագաւոր Կայսրը Պալատի մինիստրի միջոցով շնորհակալութիւն յայտնեց Մոսկվայի քաղաքային դումային՝ Ստոլիպինի մահվան առիթով արտայայտած ամենահաւատարիմ զգացմունքների ու աղօթքների համար։

◆ Մոսկվայի հայ գաղութը հոգեհանգիստ կատարեց Ստոլիպինի համար։

◆ Շուտով կը հրատարակվի պաշտօնական հաղորդագրութիւն Կիեվի դէպքերի մասին։

◆ Ստոլիպինը, Ազէֆի գործից յետոյ, բոլոր նահանգապետներին հրահանգ ուղարկեց, որով առաջարկվում էր օգտվել այսպէս կոչված յեղափոխական «աշխատակիցների» ծառայութիւններից, բայց երբէք չը գործադրել նրանց պահնորդական բաժանմունքի նպատակների համար։ Բօգրօվը թատրօն մտաւ առանց Ստոլիպինի գիտութեան, հետևաբար ի խախտումն Ստոլիպինի վերոյիշեալ հրահանգի։

◆ Ինչպէս երևում է, Կիեվի պահնորդական բաժանմունքի պետ Կուլեաբկօն յայտարարութիւն տալով հիւանդութեան մասին՝ կամ փախել է, կամ թէ չէ՝ անձնասպան է եղել։

◆ Պարզվում է, որ Բօգրօվին թատրօն էր ուղարկել Ստոլիպինի անձը պաշտպանելու համար ներքին գործերի մինիստրի օգնական Կուրլովը Կուլեաբկօյի միջոցով։

◆ Ստոլիպինին սպանող Բօգրօվը իր յեղափոխական գործունէութիւնը սկսեց նախ Պարիզում, յետոյ եկաւ Ռուսաստան և միաժամանակ մտաւ պահնորդական բաժանմունքը, սկզբում Պետերբուրգում, իսկ յետոյ Կիեվում. այստեղ նա ամսական ստանում էր 175 րուբլի։ Նա ընդամենը մատնել է 11 յայտնի յեղափոխականների։

◆ Ասում են, որ Բօգրօվը թատրօն է մտել մի ինչ-որ անյայտ երիտասարդի հետ, որի ով լինելը մինչև այժմ պարզված չէ։

◆ Ստոլիպինի մահարձանի համար դրամ հանգանակող յանձնաժողովը որոշել է ոչ մի նուէր չընդունել հրէաներից։

✦ Կիևի Նահանգական Դիւմը, որ [illegible]

✦ [illegible]

✦ [illegible]

✦ «1911 թ. յունուարից—մայիս ամսին [illegible] 101 [illegible] 1.149,800 բուբլի։

✦ [illegible]

✦ Հռօմում բացվեց խաղաղութեան ցուցահանդէսը։

✦ Կիէվում 30,000 զինուոր կազմ պատրաստ հսկում են, որպէսզի ոչ մի հրէական ջարդ չը լինի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

10 սեպտեմբերի

ԱՍՏՐԱԽԱՆ։ Ժանտախտը տարածվում է, որի դէմ կռուելու համար յատկացված է 20,000 բուբլի։

ՈՒՐԱԼՍԿ։ Տեղի են ունենում ժանտախտով հիւանդանալու և մահացութեան դէպքեր։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Վերադարձաւ ծովային մինիստրը։

ՏՐՕՅ։ Օդագնաց Միլլէրը ընկաւ և մեռաւ։

4000 մետր բարձրութիւնից և մեռաւ։

ԲԱԳՕՒ։ Պարսիկ աւազակները յարձակվեցին Լէնքօրանի գաւառի սահմանապահ խմբի գիշերային պահակների վրա։ Հրացանաձգութեան ժամանակ վիրաւորվեց մի պահակ։ Աւազակները քշել են շատ ոչխար։

11 սեպտեմբերի

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ։ Վրացիներ Գէգիան և Մագնաձէն Պեատիգօրսկի բանտից փախչելու և պահապան զինուորներին սպանելու փորձի համար դատապարտվեցին մահվան՝ զինուորական դատարանից։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՒ։ Բացվեց համառուսական ազգային միութեան բաժանմունք։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Վերադարձան Կիէվից Շչէգլօվիտովը և Կրիվօշէինը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Բացվեց այգեգործութեան, բանջարանոցային ու պինեգործութեան համառուսական ցուցահանդէս։

Մեծ Իշխանուհի Ելիսավետա Ֆէօդօրօվնայի ներկայութեամբ բացվեց նոր վիրաբուժական կլինիկա, որ կառուցել է Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը 150,000 բուբլով։

Փակվեց հոգեբանների համառուսական համագումարը։ Հետևեալը կայանալու է Պետերբուրգում։

Բացվեց երկրորդ օդագնացութեան շաբաթը։

12 սեպտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Վախճանվեց օպերային արտիստ Բուտկօվսկին։

Սէվաստօպօլից վերադարձաւ ծովային մինիստրը։

1912 թ. երկաթուղային եկամուտները հաշված են 65.459,972 բուբլի, ծախքերը՝ 14.976,394 բ.։

Մինիստրների խորհուրդը ընդունեց օբէնագրական հաստատութիւններին ներկայացնելու համար ներքին գործերի առաջարկութիւնը, որով պահանջվում է բաց թողնել 7 տարվայ մէջ, սկսած 1912 թւից, 10 միլիոն բ. պետութեան պօստ-հեռագրական հաստատութիւնների ցանցը լայնացնելու համար։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ։ Մի շաբաթում նահանգում հիւանդացան խօլերայով 15, մեռան 6 հոգի։

ՄՈՒԿԴԵՆ։ Գեներալ-նահանգապետի դեկրետի համաձայն, կառավարութիւնը զրկեց մօնղօլ իշխաններին օտարազգիների հետ յարաբերութիւն ունենալու իրաւունքից։ Այսուհետև բոլոր յարաբերութիւնները կատարվելու են կառավարական օրգանների միջոցով։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Высочайше Утвержденное Русское Обществ. Пароходства и Торговли, учрежд. въ 1856 г.

ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Ամառային երթևեկութիւն

ՂՐԻՄ-ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻԾ

Մեկնում են Բաթումից

I **Պօստային-մարդատար շոգենաւերը.**

Երեքշաբթի ժամի $12^1/_2$-ին	գիշերը	շրջանակի գծով.	
Հինգշաբթի	» $12^1/_2$	»	» »
Շաբաթ	» $12^1/_2$	»	ուղղակի »

II **Մարդատար շոգենաւերը.**

Երկուշաբթի ժամի 1	ցերեկը,	շրջանակի գծով։	
Շաբաթ	» 12	»	» »

III **Մարդատար-ապրանքակիր շոգենաւերը.**

Չորեքշաբթի առաւ. ժամի 4-ին		շրջանակի գծով.	
Ուրբաթ	» » »	»	»

Ժամերը Պետերբուրգի են։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՓՕՍՏԱՅԻՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն դէպի Ալէքսանդրիայի, Բօլգարիայի, Մակեդօնիայի, Սերբիայի, Անատօլիայի, Պարսից-Ծոցի (Персидскій заливъ) գծերի բոլոր նաւահանգիստները։

ԲԱԼՏԻԱԿԱՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն ուղղակի Պետերբուրգ, Րիգա, Լիբաւա և Րէվել։

Տոմսակները կարելի է գնել Թիֆլիսի գրասենեակում, Վելիամինօվսկայա փողոց, № 18.

Հեռախօս № 11.

Ընդունվում են եւ ապահովացվում են ապրանքներ ձեռնտու պայմաններով։

Գործակալ՝ Մ. Խ. Սուլխանեանց

(շ.) 0—17

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

«606»-Ի ՆԵՐԱՐԿՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—10 ժ. աչքի, ներքին և ներքդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.։

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—$12^1/_2$—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—1—$1^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Բ. Գ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ—$1^1/_2$—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։

Վճարը 50 կ.։ Ջրաբուժարանը ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

3. 0—92

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ

ԱՅՆ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ՏԱՌԱՊՈՒՄ ԵՆ

Նեվրաստենիայով, սեռական թուլութեամբ, զառամութեամբ, իստէրիկայով, ճնշումով, սակաւարիւնութեամբ, թոքախտով, սիֆիլիսով, սրտի հիւանդութիւններով, ստամոքսի հիւանդութիւններով (շաքարախտ, երիկամների բորբոքում, պինդ կարութիւն, միոկարդիտ), զարկերակների կարծրացումով, ռևմատիզմով, հոդացաւերի հիւանդութեամբ, կաթուածներով, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեամբ, յոգնածութեամբ և այլն։

Վաճառքի համար երևան են եկել բազմաթիւ սակաւարժէք և առողջութեան համար վնասակար՝ մեր ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանող զանազան անուններով, բայց որում, հիւանդներին մոլորութեան մէջ ձգելու համար, կեղծողներն իրանց բէկլամների մէջ բերում են բժիշկների գիտողութիւնները մեր ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ մասին, վերագրելով այդ գիտողութիւններն իրանց կեղծիքներին։ Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում այն անձերին, որոնք օգտվում են Սպերմինից, նախազգուշացնել այդ կեղծիքներից։ Գրականութեան մէջ զետեղված բոլոր բազմաթիւ գիտողութիւնները գիտնականների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ փրկարար ազդեցութեան մասին, վերաբերում են բացառապէս ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, հետևաբար և խնդրում ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել **„ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ“** անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստվածները ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք՝ ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ։ Միակ իսկական Սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, որուակը 3 բուբլի։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար Սպերմինի մասին եղած հարուստ գրականութիւնը՝

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ

ՊՐՕՖԵՍՍՕՐ ԴՕԿՏՕՐ ՊԷԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Մատակարար **ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ** պալատի—Ս.-Պետերբուրգում, В. О., 7 лин. 18.

(П. 95413) 12—2

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Առաւօտեան ժամը 10—1.

Երեկոյեան ժամը 5—7.

Վելիամինօվսկայա փողոց, № 8.

(կ. չ.) 416. 100—41

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՎ վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը։

Բէբուտօվսկայա փող. № 33.

(ա. օ.) 888. 3—1

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ

Ընդունելութիւնը ամեն օր) 10—11 ժ. առ. (երեխաների)) 5—7 ժ. երեկ. (ընդհանուր)

Միքայէլեան փող., № 36. տելֆօն 388.

(կ.չ.ու.) 761. 100—15

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։

Պրօֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։

Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11. (երեկ. ժ. 5—7.

Ելիզավէտինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.

(ա. օ.) 669. 100—20

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի խնտելիգենտ ընտանիքում ընդունում են 3 գիշերօթիկ աշակերտներ մինչև 14 տարեկան հասակը։

Դիմել՝ Авлабаръ, Сурпъ-Минасская улица, № 17. Տէր-Դաւթեանին։

893. 1-1

Յայտնում եմ ի գիտութիւն յարգելի հասարակութեան, որ Թատրոնի նախկին տէր տ. Ս. Օ. ԻՎԱՆԻՑԿԱՅԱՆ «ԼԻՐԱ» Թատրոնի հետ ոչ մի առնչութիւն չունի։ Ցիշեալ Թատրոնը գտնվում է Վետցելի տանը, Միխայլօվսկի պր. վրա, № 103.

«ԼԻՐԱ» Թատրոնի վարչութիւն

(ա. օ.) 890. 2—1

Լոյս տեսաւ Մ. ՂԱԶԱՐԵԱՆՑԻ **„Վեանքի խորք զաւակներ“** Կազզուանի կեանքից, 64 երես, 15 կոպէկ։

Նոյն հեղինակի «Տիրան և Արփենիկ» 40 կ., «Այնտեղ էլ, այստեղ էլ» 10 կ., 3-ը միասին 50 կ.։ 10 օրինակից սկսեալ 20% զեղչում։

Դիմել գրավաճառներին կամ հեղինակին՝ Կազզուանում։ 891. 1—1

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Գ. ԵՒ Մ.

ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆՆԵՐԻ

Նիկօլաևսկայա, 36, Վօրօնցօվի արձանի մօտ։ Դիւանատունը բաց է երեկոյեան ժամը 4—6-ը։

(ա. օ.) 818. 25—17

ՇՔԵՂ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

բաղկացած 6 սենեակից, վաննայով, ծառաների համար 2 սենեակով, արեգակնային կողմի վրա, վերևի յարկ,

ՏՐՎՈՒՄ Է ՎԱՐՁՈՎ

Բէբուտօվսկայա, № 5։ Զանգահարել երկրորդ զանգը։ (ա.օ.) 879. 3—3

Վաճառվում է սակաւաթիւ օրինակներով

ՉՆՈՒՆԱՐԿ

ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

(Ուղագրական եւ քերակ. վարժութիւններ)

Գինն է 10 կոպէկ

Դիմել՝ Александрополь, учителю М. Тарахчіанъ, կամ Թիֆլիսի գրավաճառներին։

(օ.մ.) 840. 10—8

ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՕՐԻԱ

Իզմայլօվսկի պր. № 27.

Պարիզ 1900. **ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼՆԵՐ** Նիժնի-Նովգոր. 1896.

ԳԼԻՑԵՐԻՆ ՎԵԼՈՒՐ

ԿԱՇԻՆ ՍԵՒԱՆԱԼՈՒՑ, ՊԵՊԵՆՆԵՐԻՑ, ԿԱՐՄՐԵԼՈՒՑ, ՔԱՄՈՒՑ ԵՒ ՑՐՏԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԻՑ ՊԱՀՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ։

«Ս.-Պետերբուրգի Քիմիական Լաբօրատօրիա» Ընկ. խնդրում է, ի նկատի ունենալով կրկնվող կեղծիքները, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի անուան վրա, որ բաղկացած է միայն երեք խօսքից՝ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՕՐԻԱ», և Ընկ. մարկայի վրա, որ ներկայացնում է ՊԵՏՐՈՍ ՄԵԾԻ արձանը՝ Պետերբուրգի Սենատսկի հրապարակում։

Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

522. 8—5

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ՄԻՆԻՍՏՐ. ԻՐԱԻԱՍՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՑ ԳՏՆՎՈՂ

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ն. Ռ. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

(**Գոյութիւն ունի 1895 թ.**)

Հեղինակ հաշւապահութեան ձեռնարկի, որը հաւանութիւն է գտել առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրութեան կողմից։

Տալիս է երկու սեռի անձանց մասնագիտական առևտրական գիտութիւն 4-ամսեայ դասընթացքում, ամենօրեայ պարապմունքներով։

Դասընթացքներում անցնում են.—Առևտրական և արդիւնաբերութեան զանազան ճիւղերի հաշւապահութիւն, նաւթարդիւնաբերութեան և նաւթագործութեան ճիւղի հետ միասին, զանազան մեթօդներով, կատարեալ իրացումն կրկնակի իտալական սիստեմով և առևտր. Թւաբանութիւն, առևտր. Նամակագրութիւն, մուրհակային և առևտրական խրատները, քաղաքատնտեսութիւն, վատ ձեռագրի ուղղումն։

Ոչ պարտադիր առարկաներն են՝ 1) Օտար լեզուներ, 2) Ստենօգրաֆիա (սղագրութիւն) և 3) Ռեմինգտոնի վրա գրել։

Ուսուցիչները բարձր կրթութիւն ստացած մասնագէտներ են, որոնք գործնականապէս և տեսականապէս պատրաստված են ամեն մի առարկայի համար առանձին։

Վկայագրերը տրվում են մինիստրութեան Թոյլտւութեամբ։

Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ից։ Խնդրագիրների ընդունելութիւնը օգոստոսի 20-ից, առաւօտեան ժամը 9—11-ը, երեկ. 5—7-ը։ Ծրագիրը և կանօնները տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։ Դասընթացքներին կից հաստատված են քիչ պատրաստված անձանց համար առանձին պատրաստողական և լրացուցիչ դասարաններ ռուսաց լեզուի և Թւաբանութեան համար։

Անձամբ և նամակներով դիմել՝ Тифлисъ, Учредит. Бухгал. Курсовъ Н. В. Абраамяну, Николаевская, 22, Телефонъ 744.

(չ. կ.) 772. 0—12

Утвержденные Министерств. Торговли и Промышленности

ТОРГОВАЯ ШКОЛА

СЪ ПРАВАМИ ПРАВИТЕЛЬСТВЕН. СРЕДНИХЪ УЧЕБНЫХЪ ЗАВЕДЕНІЙ

И

БУХГАЛТЕРСКІЕ КУРСЫ

ДЛЯ ЛИЦЪ ОБОЕГО ПОЛА

А. И. ТЕРЪ-КАСПАРОВА

Баку, уголъ Красноводской и Меркурьевской. Телефонъ № 10—56.

ШКОЛА и КУРСЫ даютъ полную теоретическую и практическую подготовку къ бухгалтерской и прочей дѣятельности въ торгово-промышлен. и иныхъ учрежденіяхъ.

Полный курсъ въ школѣ три года, на курсахъ 6—8 мѣсяцевъ.

Пріемъ въ младшій приготовительный и первый классы ШКОЛЫ съ 20 Августа НА КУРСЫ съ 1 Сентября ежедневно.

Представившія свидѣтельства объ окончаніи 2-хъ классн. сельск. училищъ, 4-хъ, классовъ городскихъ училищъ и перваго класса среднихъ учебнихъ заведеній принимаются въ первый классъ ШКОЛЫ безъ экзамена.

Подробныя свѣдѣнія о ШКОЛѢ и КУРСАХЪ выдаются и высылаются безплатно.

(չ. կ.) 709. 20—20

Առևտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրինութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայլեան պր. 24/4. Տելեֆօն № 976.

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։

Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ։

Գործնական պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster. Comptoir-ում։ Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից։ Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական Թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանօնադրութիւն). 5) Առևտրական Թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենավատ ձեռքի ուղղումն). բ) ոչ պարտադիր [illegible]

(չ.կ.) 861. 0—5 Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.